

«Ανάπτυξη με λιτότητα, μέγας παραλογισμός»

Η μειωμένη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες οδήγησε μοιραία στη συρρίκνωση της παραγωγής, στην ανεργία, στη μείωση των αποδοχών των εργαζομένων * Η χώρα έχει ανάγκη από μικρούς «παγκόσμιους κρυφούς πρωταθλητές» στη μεταποίηση

Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΓΚΟΤΣΗ *

Είναι να απορεί κανείς πώς ένας υπουργός Οικονομικών, και μάλιστα της χώρας που θέλει να ηγείται της κοινής πορείας των λαών της Ευρώπης, υποστηρίζει ότι «λιτότητα και ανάπτυξη δεν βρίσκονται σε αντίθεση» (Handelsblatt, 1/9/2014).

Η δήλωση αυτή αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία, όταν υπάρχει ήδη μια συσσωρευμένη εμπειρία 5 ετών λιτότητας, η οποία όχι μόνο δεν αντιμετώπισε το θέμα της υπερχρέωσης των χωρών, που ήταν η αφορμή για την επιβολή της, αλλά προκάλεσε και μια σειρά πρόσθετων προβλημάτων, τα οποία δυσχεραίνουν την όποια προσπάθεια για ανάκαμψη.

Μάταια προσπαθούμε να μεταφέρουμε όλα αυτά τα πέτρινα χρόνια της κρίσης, απλές εγχειριδιακές γνώσεις οικονομικής πολιτικής. Με απλά παραδείγματα και για την περίπτωση αυτή, όπως εκείνο του οδηγού που δεν επιτρέπεται να πατάει ταυτόχρονα φρένο και γκάζι, γιατί το αυτοκίνητο ή θα ακινητοποιηθεί ή θα κάψει τη μηχανή, απλοποιούμε τα πράγματα για να γίνονται κατανοητά.

Σαφώς και η λειτουργία της οικονομίας είναι πιο σύνθετη και πολυπλοκότερη υπόθεση, κυρίως λόγω της αλληλεξάρτησης των μεγεθών. Όμως θα έπρεπε να είναι γνωστό σε όλους ασκούν οικονομική πολιτική, πριν την εφαρμογή τους, ότι σε κατάσταση ύφεσης μιας χώρας, τα μέτρα της πολιτικής λιτότητας, δηλαδή της μείωσης των δαπανών και της αύξησης των φόρων, θα επιφέρουν τα αντίθετα ακριβώς αποτελέσματα. Χρειάστηκε να δημοσιευθούν μελέτες για τον περίφημο αρνητικό δημοσιονομικό πολλαπλασιαστή για να γίνει η άποψη αυτή αποδεκτή, όχι όμως και από τους θιασώτες της οικονομίας της θείας

Εμμας.

Όταν σε μια οικονομία μειώνουν ταυτόχρονα όλοι οι συμμετέχοντες, δηλαδή το κράτος, οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, τις δαπάνες τους, είναι επόμενο ότι το ΑΕΠ της χώρας, που αποτελείται από το σύνολο αυτών των δαπανών, θα συρρικνωθεί.

Ετσι, η μειωμένη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες οδήγησε μοιραία στη συρρίκνωση της παραγωγής, στην ανεργία, στη μείωση των αποδοχών των εργαζομένων, στον περιορισμό του κοινωνικού κράτους, στη μείωση των φορολογικών εσόδων καθώς και των ασφαλιστικών εισφορών στα Ταμεία.

Η εμμονή μάλιστα στη συνέχιση αυτής της πολιτικής, παρά τα αυταπόδεικτα αρνητικά αποτελέσματα, παράγει και άλλες σημαντικότερες ζημιές στον παραγωγικό ιστό της οικονομίας, αφού οι επιχειρήσεις στη μεγάλη τους πλειονότητα αδυνατούν να υλοποιήσουν επενδύσεις εκσυγχρονισμού, ενώ όσοι από το ανθρώπινο δυναμικό δεν μεταναστεύουν απαξιώνονται, λόγω της μακρόχρονης παραμονής εκτός εργασίας και έλλειψης ενημέρωσης. Ετσι μοιραία και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων πέφτει, συνεπώς τις δουλειές τις παίρνουν οι ανταγωνιστές τους στις χώρες του Βορρά, τις οποίες μάλιστα υλοποιούν με τους μετανάστες επιστήμονες του Νότου, για τους οποίους οι χώρες δαπάνησαν χρήματα να τους σπουδάσουν.

Είναι συνεπώς μεγάλη ανάγκη να απαιτήσουμε, μαζί με τις άλλες χώρες που επίσης πλήττονται, την αλλαγή αυτής της πολιτικής. Τα προβλήματα δεν μπορούν να περιμένουν άλλο με την ανεργία στο 27% και τους μισούς Έλληνες χρεοκοπημένους να μην είναι σε θέση να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους στην εφορία και στις τράπεζες.

Όταν κάθε εργαζόμενος πρέπει να φροντίσει για άλλους δύο συμπολίτες μας, να πληρώνει φόρους για τη συντήρηση του κράτους και τις εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία για την πληρωμή των συντάξεων, τότε δεν υπάρχουν περιθώρια για απώλεια χρόνου.

Θα πρέπει να επιδιωχθεί η ενίσχυση της ζήτησης με μέτρα άμεσης απόδοσης και ανάγκης για το σκληρότερα δοκιμαζόμενο τμήμα του πληθυσμού, όπου και η ροπή για κατανάλωση κυρίως εγχώριων προϊόντων είναι μεγάλη. Τα χρήματα για την υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου μπορούν κάλλιστα να προκύψουν από την πάταξη του λαθρεμπορίου των καυσίμων και των τσιγάρων, τον περιορισμό των τριγωνικών συναλλαγών και των πλαστών τιμολογίων, τον έλεγχο των εξωχώριων εταιρειών, την πάταξη της φοροδιαφυγής, που καλά κρατεί, κ.λπ.

Οι μηχανισμοί για επιτυχημένες παρεμβάσεις υπάρχουν, πολιτική βούληση δεν υπάρχει για ευνότητος λόγους (βλ. Α. Γιαννίτης, «Καθημερινή» της 24ης/8/2014).

Επίσης είναι ανάγκη να αξιοποιηθούν οι όποιοι διαθέσιμοι πόροι, όπως και αυτοί που θα μπορέσουμε το επόμενο διάστημα να κινητοποιήσουμε, για τη χρηματοδότηση υγιών, εξωστρεφών επιχειρήσεων, που εξασφαλίζουν μόνιμες καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας και διαρκή ανάπτυξη. Θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα που κατέχει η νεολαία μας και να τη στηρίξουμε έμπρακτα στην υλοποίηση κάθε καινοτόμου ιδέας που αναπτύσσει. Διαθέτουμε ένα άρτια εκπαιδευμένο ερευνητικό και τεχνολογικά καταρτισμένο δυναμικό, το οποίο συγκρίνεται με χώρες που βρίσκονται στην πρωτοπορία της έρευνας και ανάπτυξης, ξοδεύουν όμως το 2,5% του ΑΕΠ για το σκοπό αυτό και όχι το 0,5% που διαθέτουμε εμείς.

Η χώρα έχει ανάγκη από μικρούς «παγκόσμιους κρυφούς πρωταθλητές» στη μεταποίηση, αξιοποιώντας τη γνώση και την ευστροφία των νέων της αλλά και τα φυσικά της πλεονεκτήματα. Άλλες, παρόμοιου μεγέθους με τη δική μας χώρες, το κάνουν ήδη με επιτυχία. Ας αναλογιστούμε ότι

η Τσεχία, μια μικρή χώρα, παράγει και πουλάει μάρκα συσκευών τηλεόρασης με τη μεγαλύτερη ζήτηση στην Ευρώπη. Επίσης η Αυστρία παράγει σκελετούς γυαλιών υψηλής τεχνολογίας, ενώ η Δανία έχει σχεδόν μονοπώλιο στην παραγωγή ακουστικών βαρηκοΐας κ.λπ. Είναι αναγκαίο να προχωρήσουμε λίγο πιο πέρα από τη γεωργία και τον τουρισμό, η συμβολή του οποίου φαίνεται χωρίς νέες επενδύσεις να έχει φτάσει στα όριά της.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι δεν αρκεί να διαπραγματευόμαστε, να προσκαλούμε ή να παρακαλούμε να επενδυθούν ξένα κεφάλαια σε παραγωγικές δραστηριότητες στη χώρα μας, αν το κράτος πρώτα δεν λύσει τα προβλήματα που σχετίζονται με τη λειτουργία του. Οι εκκρεμότητες στην καθιέρωση ενός σταθερού και δίκαιου φορολογικού συστήματος, για γρήγορη απονομή δικαιοσύνης και για πάταξη της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς, αποτελούν βασική προϋπόθεση για να επενδύσει κανείς στον τόπο μας και για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας.

Ετσι θα μπορέσουμε σταδιακά να σταθούμε στα πόδια μας και να μην είμαστε υποχρεωμένοι να δεχόμαστε παραλογισμούς του τύπου «με τη λιτότητα θα πάμε στην ανάπτυξη», που προσβάλλουν τη νοημοσύνη μας.

* Καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς